

3rd version; med mindre revideringar i samband med översättningen till engelska för publ. i Jakarta Post.

Kommer studenterna att lyckas?

Nästan varje dag får jag två frågor. Den första är ruggigt besvärlig att ge ett både kort och vetenskapligt begrundat svar på: hur går det med demokratin i Indonesien? Suharto's auktoritära statliga utvecklingsprojekt faller samman. Det är svårt att göra prognoser inför framtiden på grundval av situationen innan krisen började. Dessutom kan vi inte längre nöja oss med att analysera kampen inom eliten på central nivå. Men samtidigt vi vet för lite om det som nu håller på att bli viktigast: om vad som sker lokalt, både i Jakartaområdet och ute i provinserna; om dynamiken i den nya massbaserade politiken; om de olika aktörernas demokratiseringspolitik. Vi får återkomma till detta.

Den andra frågan är också knepig men mer begränsad – och när jag nu inte lyckades skriva om den första vill jag försöka ge ett snabbt svar på den andra: kommer studenterna att lyckas?

Svaret beror förstås på vad vi utgår från att de faktiskt vill. Många säger att de inte vet det själva. Men det finns tre grundläggande krav. Dels vill de ställa Suharto och hans lärer inför rätta och utkräva ekonomiskt, politiskt och moraliskt ansvar. Dels vill de sätta stopp för militärens "dwi fungsi" – deras rätt att även inneha politisk och ekonomisk makt – och ställa dem till svars för övergrepp, tortyr och mord; inklusive på studenter. Dels vill de ha verkligt fria och rättvisa val samt demokratisering av ett otal statliga institutioner. I dessa frågor har de haft betydande framgångar, inte minst i kritiken av militären. Men de har bara kommit halvvägs. Så därför säger de flesta studenterna också, att verkliga resultat på alla dessa fronter i sin tur kräver, att den nuvarande regimen, som mest består av Suhartos gamla följeslagare, ersätts av en övergångsregering – annars förfuskas hela "reformasi".

Så kommer de att lyckas med detta? Svaret är att det gör de knappast. Under de stora demonstrationerna i november tog sig några faktiskt ända fram till parlamentet och kunde ha gått in. Men de saknade bred uppbackning, inklusive från de moderata oppositionsledarna, varav en inte fick störas i sin middagslur. Så studenterna gick hem istället. Enkelt uttryckt står de inför tre stora svårigheter, och jag tror bara de klarar en av dem.

Den första utmaningen är kampanjen mot dem för att vara omogna virrpannor som mest orsakar problem i trafiken med sina demonstrationer och bara är intresserade av att störta det gamla i gruset utan att ha en program för framtiden. Visst ligger det något i det. I Jakarta associerar jag ofta till studentrörelsen i Europa för jämt 30 år sedan. Inte heller den var bara uttalat politisk utan även kulturell och anti-auktoritär. Men det var icke att förakta och nog vad som fick mest betydelse på sikt. Dessutom finns det bland dagens indonesiska studenter en ännu mycket större och ännu mera hoppfull och dynamisk kraft som bygger på att de inte bara bryter ner auktoritära strukturer utan också återupptäcker historien, som varit förbjuden, och öppnar det egna samhället, som varit slutet. Studenterna är ogräset som plötsligt spränger asfalten och slår ut i full blom; så skönt om än oordnat. Och de är verkligen inga naivia virrpannor. Mängder av dem läser, diskuterar, analyserar och tar demokratiska beslut. Aldrig har jag väl ställts inför så kunskapsförstärkt och ifrågasättande

studenter som de som i december drog iväg med mig i en gammal lånad taxi till en större grupp unga ledare från olika campus, och sedan insisterade på en sex timmars maratonföreläsning – om det politiska läget och den historiska bakgrunden. Det drog ut inpå natten, men kändes som ett ljus i Jakartas mörker. På sikt har studenterna historien på sin sida.

Men när morgonen gryr är det fortfarande dagens Jakarta och då blir det svårare. Det andra problemet är kort sagt att alla etablerade krafter vill tämja och utnyttja studenterna. Dels gör Habibie och Wiranto och regimen i övrigt sitt bästa för att behålla kontrollen och skaffa sig ny legitimitet genom att styra reformprocessen uppifrån och marginalisera radikler som studenterna. Dels drar de moderata oppositionsledarna (med Abdurrachman Wahid, Megawati Sukarnoputri, Amien Rais och Sultanen av Yogyakarta i spetsen) nytta av att studenterna underminerar regimen – samtidigt som man vill tämja dem, så att de inte stör moderaternas egna försök att vinna valen, kompromissa med det försvagade etablissemanget och genomföra försiktiga förändringar i lugn takt. Inför detta står studenterna handfallna. De försökte bygga en bred och radikal rörelse bakom de moderata ledarna, precis som när studenterna på fyrtioalet förmådde nationalistledare som Sukarno att proklamera landets självständighet och inte kompromissa med överheten. Men den här gången fick de nobben.

Följaktligen står studenterna nu också inför ett tredje problem: att själva forma ett politiskt program och bygga en oberoende politisk bas. Detta är det svåraste. Idag fungerar studenterna som ett substitut för bristen på breda folkliga organisationer bland medel- och underklass. Men de saknar en egen politik för att koppla samman sina demonstrationer med både vanligt folk och de etablerade politiska institutioner där förhandlingarna sker och besluten tas.

Att förändra detta är svårt, för deras svaghet är också deras styrka. Deras styrka är oberoendet, integriteten och bristen på egenintressen i en tid då det mesta domineras av nya och gamla bossar inom politik, ekonomi och de väpnade styrkorna. Borta är mycket av tidigare studenters metod att liera sig med kritiska militärer, politiker och intellektuella kändisar. Till och med gårdagens pro-demokratiska elit klagar nu över att studenterna inte lyssnar på dem, inte följer deras råd. Men om detta är styrkan är den samtidigt en svaghet, för var finns då basen för studenternas krav? Hur är de förankrade? För att behålla oberoendet, och undvika odisciplinerade massor och provokatörer, tvekar de till och med inför att låta ”vanligt folk” delta i demonstrationerna och kräva sin rätt och hävda sina intressen.

På samma sätt är det både en styrka och en svaghet att studenterna inte har någon samanhållen organisation med klar gemensam ledarstruktur. Här är det nätverk som gäller. Och då finns det ingen toppfigur att slå ner eller kooptera. Då kan man anpassa sig till lokala förhållanden och ta vara på den nya vitaliteten. Men samtidigt blir det svårt att nå utanför de egna grupperna och mobilisera folk på bred basis, liksom att diskutera och ta gemensamma beslut i långsiktiga frågor. Nu kan man bara enas bakom slagkraftiga krav som är enkla nog att bjudas ut på gator och torg. Så dels överlåter man därmed ändå de faktiska förhandlingarna och besluten till eliten och deras allierade. Och dels blir inte frågorna och kraven som studenterna aktualiserar alltid så relevanta för vanligt folk som i första hand undrar om demokrati kan leda till mer jobb och mat. Inte ens frågor som studenter själva kan bäst och som det är svårt

för andra att sätta sig in i – krångliga saker som till exempel hur vallagarna ska se ut och tillämpas – kommer på dagordningen. De passar inte heller i gatans parlament.

Värst av allt, studenterna har svårt att förhålla sig till det stundande valet. Bildar vi parti, säger de, splittras vi; och oberoendet och den moraliska kraften går förlorad. Och satsar vi på politiskt upplysningsarbete och valövervakning, fortsätter de, riskerar vi samtidigt att legitimera inte bara några få nya goda krafter utan framförallt alla de gamla skurkar som med säkerhet också blir valda. Så även om studenterna inte har något emot val blir de nog irrelevanta när valfebern väl griper omkring sig och folk inser ”att skurkar eller ej, men de enda vi har att rösta på är dagens politiker och deras partier”.

Så om regimen lyckas behålla kontrollen över reformeringsprocessen, och de moderata politikerna främst satsar på en kompromiss med etablissemangen – vilket nog är det troliga, all turbulens till trots – är studenterna hänvisade till sin egen kraft. Och den är visserligen stor och hoppingivande på många sätt. Men deras styrka är också deras svaghet: bristen på koppling mellan vanligt folk, studenternas aktioner och de etablerade politiska institutionerna. Den uppfordrande slutsatser blir alltså, att om de inte lyckas skapa sådana kopplingar i form av ett slags andra befrielseörelse för stegvis och fördjupad demokratisering både före och efter valen, och med rötter i vanligt folks intressen, ändrar de sannolikt som fragmenterade påtryckningsgrupper, allt medan valda bossar tar hand om makten och politiken. Det är förstås bättre än gårdagens auktoritära exploatering och dagens oro på gränsen till sammanbrott, men knappast den bästa grogrunden för stabil och fördjupad demokrati.

Olle Törnquist, 28/1/99